LIMBA SCRISĂ ŞI ORALĂ: PLURALELE FEMININE DIN ASTURIA ŞI EDIFICIUL VARIAȚIONAL KABATEKIAN

CRISTINA BLEORȚU

Universitatea din Zurich, Elveția
cbleortu@hotmail.com / cristina.bleortu@uzh.ch

Cuvinte-cheie: *plurale feminine*, *sociolingvistică*, *variație lingvistică*, *teoria variaționistă a lui Kabatek*, *Pola de Siero (Asturia)*.
Keywords: *feminine plurals*, *sociolinguistics*, *linguistic variation*, *Kabatek's theory on variation*, *Pola de Siero (Asturias)*.

1. INTRODUCERE

În acest articol se prezintă un studiu sociolingvistic al pluralelor feminine din spaniola vorbită din Pola de Siero, un orăşel situat în nordul Spaniei. Această cercetare s-a realizat cu ajutorul unui corpus de anchete semidirijate, care cuprind aproximativ 24 de ore de înregistrări (Bleorțu 2014, 2015, 2018a şi 2018b), la care au participat 24 de indivizi, selectați în funcție de trei variabile sociale prestabilite (*sexul*, *nivelul de studii* şi *vârsta*).

Structura articolului este următoarea: (i) mai întâi se prezintă situația sociolingvistică din Pola de Siero; (ii) urmează o prezentare a conceptului de *variație lingvistică*; (iii) la punctul următor se compară pluralele feminine din spaniolă şi asturiană; (iv) corpusul central al articolului se axează pe rezultate; iar în cele din urmă (v) se schițează concluziile.

2. SITUAȚIA (SOCIO)LINGVISTICĂ DIN POLA DE SIERO

În Pola de Siero se vorbesc două limbi[1] romanice: asturiana[2] centrală[3] şi castiliana, ceea ce duce la apariția *bilingvismului social diglosic*, după părerea lui Andrés Díaz (2002):

[1] Asturiana, de multe ori, este considerată un dialect. În catalogul *Ethonologue. Languages of the World* apare ca limbă. Nu vom intra în această discuție. Referitor la această temă să se consulte studiile lui Andrés Díaz (1997) şi Kabatek (2016).

[2] Procesul de standardizare a limbii asturiene a început prin traducerea operelor scrise de autori consacrați precum Shakespeare, Molière, Jules Vernes etc. Apoi au început să se publice opere literare în asturiană, dar încă nu există un scriitor consacrat precum Ramon Llul, Eminescu sau Alecsandri care să contribuie la acest proces. Din păcate, nu sunt nici tradiții discursive pentru toate tipurile de text, deşi Academia Limbii Asturiene face mereu propuneri precum *Term Astur http://www.academiadelallingua.com/termast/index.php* sau diferite publicații.

SCL, LXX, 2019, nr. 2, Bucureşti, p. 171–179

BDD-A30849 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:41 UTC)

> «Pero el bilingüismo se produce habitualmente acompañado de un desequilibrio entre las posibilidades de empleo social de las dos lenguas. Esto es evidente en el caso de Asturias, donde se da una prototípica situación de bilingüismo desequilibrado o social diglósico, donde el castellano ejerce de lengua A o dominante y el asturiano de lengua B o débil»[4] (Andrés Díaz 2002: 22).

Astfel, asturiana este limba B, care se foloseşte în situații informale, cu prietenii, cu familia, o varietate "de andar por casa" (Martínez Álvarez 1967), iar castiliana este limba care se foloseşte în contextele formale, în administrație, educație[5], adică varietatea lingvistică care are prestigiu social şi economic. Totuşi, suntem tentați să credem că situația sociolingvistică din Pola de Siero se caracterizează mai degrabă prin prezența unui continuum unde se manifestă elemente lingvistice din ambele limbi, în funcție de originea ('heading') şi finalitatea discursivă ('stemming')[6] ale informatorilor. Se poate spune că, astfel, coexistența acestor două limbi a dus la apariția interferențelor[7], care se pot manifesta în ambele direcții; limba „dominantă" poate primi influențe de la „limba dominată" şi invers, ceea ce a dus la apariția de texte plurivarietale în vorbirea din Asturia, unde apar elemente asturiene şi castiliene în diferite grade. Drept urmare, încă din anii '70, în Asturia se foloseşte termenul de *amestáu* ('amestec') pentru acest tip de discursuri *plurivarietale*[8]. Printre alții, Andrés Díaz (2002) consideră că discursurile hibride au o bază asturiană[9], la care s-au adăugat, într-un grad mai ridicat sau mai redus, interferențe castiliene. Acest lucru s-ar datora, în primul rând, migrațiilor populației[10] de la sat (cea care vorbea asturiana) la oraş; aceasta a fost nevoită să învețe castiliana pentru a-şi asigura un trai mai bun. În al doilea rând, de vină este statutul social al celor două limbi: există foarte puțini vorbitori şcolarizați în asturiană, ceea ce duce la imposibilitatea unei delimitări exacte a celor două limbi de către majoritatea indivizilor. De multe ori, aceştia afirmă că anumite cuvinte sunt castiliene (sau invers) când în realitate nu sunt. Drept exemplu, redăm un citat din Cano *e talii* (1976):

---

[3] Există trei varietăți lingvistice: asturiana occidentală, centrală şi orientală. Cf. Cano González (1980).

[4] „Dar bilingvismul se produce în mod normal însoțit de un dezechilibru între posibilitățile de folosire a ambelor limbi. Acest lucru este evident în Asturia, unde are loc situația prototipică de bilingvism dezechilibrat sau social diglosic; castiliana are funcția de limbă A sau dominantă, iar asturiana de limbă B sau dominată".

[5] Asturiana este doar materie opțională în şcoli.

[6] Aceşti termeni sunt preluați din studiile lui Kabatek (2017).

[7] Dacă plecăm de la studiile existente, lexicul ar primi cele mai multe interferențe, în timp ce morfologia şi fonologia mai puține; cf. Mackey (1970), Appel-Muyskens (1996), Sala (1998). Acest lucru i-a făcut pe mulți cercetători să creadă că *amestáu*-ul are o bază asturiană. Totuşi, noi nu suntem de acord cu acest termen.

[8] Există două moduri de a vedea *amestáu*-ul: (i) pe de o parte, drept un continuum lingvistic instabil, cu texte mai mult sau mai puțin asturianizate sau castilianizate; sau (ii) ca 4 lecturi mai mult sau mai puțin stabile (cf. Andrés Díaz 2002).

[9] Ideea că rezistența morfologiei asturiene marchează supraviețuirea asturienei în fața castilienei apare în diverse studii (Martínez Álvarez 1967, Fernández Álvarez 1989, Andrés Díaz 2002).

[10] Cf. Viejo (2004).

BDD-A30849 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:41 UTC)

«Por un lado la cercanía fonológica facilita extraordinariamente el paso de un código a otro sin mayores distorsiones, hasta el punto que en muchas circunstancias puede un hablante creer que se expresa en castellano cuando en realidad lo está haciendo en bable»[11] (Cano *et alii* 1976: 18).

3. VARIAȚIA LINGVISTICĂ

În spațiul lingvisticii variaționale sunt foarte cunoscute cele trei dimensiuni ale variației lingvistice – diatopică, diastratică[12] şi diafazică. Primele două apar menționate într-un articol al lui Flydal (1952) despre *étatul de la langue* al lui Saussure, iar cea de-a treia dimensiune se regăseşte la Coşeriu (vezi, de pildă, lucrarea din 1992); nu doar varietățile diatopice şi diastratice prezintă variație stilistică, ci există tradiții discursive proprii caracteristice fiecărui stil.

La mijlocul anilor ’80, romaniştii Peter Koch şi Wulf Oesterreicher creează, plecând de la edificiul variațional coşerian, cea de-a patra dimensiune: cea care distinge între limba orală/scrisă[13], care este necesară pentru „comprender la dinámica de funcionamiento de las distintas variedades lingüísticas en un espacio y una situación comunicativa determinados y, por tanto, resulta fundamental para una adecuada modelación del diasistema y del espacio variacional de una lengua histórica”[14]. (López Serena 2007: 375). Cei doi lingvişti germani combină conceptele flydaliano-coşeriene într-un continuum – între apropiere şi distanță comunicativă –, dezvoltând modelul lanțului variațional (*Varietätenkette*) unde elementele diatopice pot funcționa ca distratice, cele diastratice ca diafazice, dar nu invers.

Kabatek (2002), printr-un proces de apropriere „simpatetică” arată „amploarea şi limitele” dimensiunii acestui continuum şi consideră că nu este vorba despre o altă dimensiune, ci de a treia, care trebuie considerată principală în procesul de variație lingvistică. Dacă ne gândim la procesul de *acomodare lingvistică*, unde adaptăm vorbirea în funcție de persoana pe care o avem în față[15] sau la teoria monitorizării elaborată de Krashen (2002), cu siguranță nu putem decât să fim de acord cu lingvistul din Zürich.

[11] „Pe de o parte apropierea fonologică uşurează trecerea de la un cod la altul fără probleme majore, astfel încât în multe ocazii un vorbitor poate să creadă că se exprimă în castiliană când în realitate o face în asturiană”.

[12] Suntem de acord cu Kabatek (2017) că acest concept nu este adecvat pentru toate societățile; nu în toate există clase sociale şi, drept urmare, preferăm, precum lingvistul din Zürich, doar termenii de varietate „diagenerațională” şi „diasexuală”.

[13] Vezi şi López Serena (2007), Briz (2010).

[14] „pentru a înțelege dinamica funcționării diverselor varietăți lingvistice într-un spațiu şi o situație comunicativă determinate şi, drept urmare, rezultă fundamental o modelare adecvată a diasistemului şi a spațiului variațional al unei limbi istorice”.

[15] Un student, de pildă, nu va vorbi la fel cu un profesor şi un prieten.

BDD-A30849 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:41 UTC)

4. PLURALELE FEMININE ÎN ASTURIANĂ ŞI SPANIOLĂ

În asturiana centrală şi castiliană pluralele feminine prezintă o paradigmă diferită; astfel, castiliana prezintă morfemul *-as* pentru plural, în timp ce asturiana centrală *-es*:

Tabelul 1

Pluralele feminine în asturiană şi castiliană

castiliana, asturiana orientală şi occidentală	**asturiana centrală**
***casa, casas* 'casă', 'case'**	*casa, cases*
***moza, mozas* 'fată', 'fete'**	*moza, moces*
***blanca, blancas* 'albă', 'albe'**	*blanca, blanques*
***ciega, ciegas* 'oarbă', 'oarbe'**	*ciega, ciegues*
***antigua, antiguas* 'veche', 'vechi'**	*antigua, antigües*

Această situație a dus la alternarea acestor forme în discursurile vorbitorilor într-un mod haotic (Barnes 2013): astfel, în aceeaşi frază un vorbitor poate folosi atât forma castiliană, cât şi cea asturiană[16]. Totuşi, după cum se va observa în următoarea secțiune, există şi vorbitori care, fiind conştienți de prestigiul limbii castiliene, vor încerca să evite pluralele asturiene în discursurile formale, adică în cele care nu au loc cu prietenii sau cu familia. Drept urmare, deşi, ca prim pas, la punctul 5 se vor prezenta rezultatele în funcție de cele trei variabile prestabilite, se va observa, mai târziu, că, de fapt, cel mai important element într-o situație sociolingvistică precum cea din Pola de Siero este dimensiunea la care fac referire Koch şi Oesterreicher, care pentru noi, cum de altfel şi pentru Kabatek, este cea de-a treia dimensiune a variației lingvistice.

5. REZULTATE

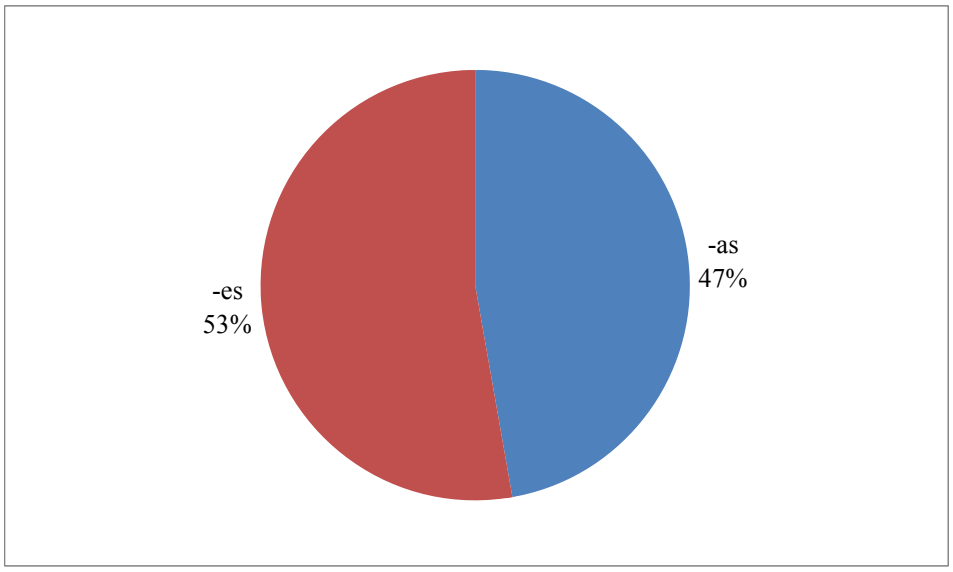
Rezultatele care se obțin, la prima vedere, arată o situație destul de echilibrată între cele două limbi: pluralele asturiene se manifestă într-o proporție de 53% (1 806 de cazuri), iar cele castiliene de 47% (1 611 de cazuri):

[16] Ultima poate apărea inclusiv cu lexeme castiliene, rezultând forme hibride. Această situație este asemănătoare cu cea a pluralelor în *-uri* din limba rromani.

BDD-A30849 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:41 UTC)

Tabelul 2

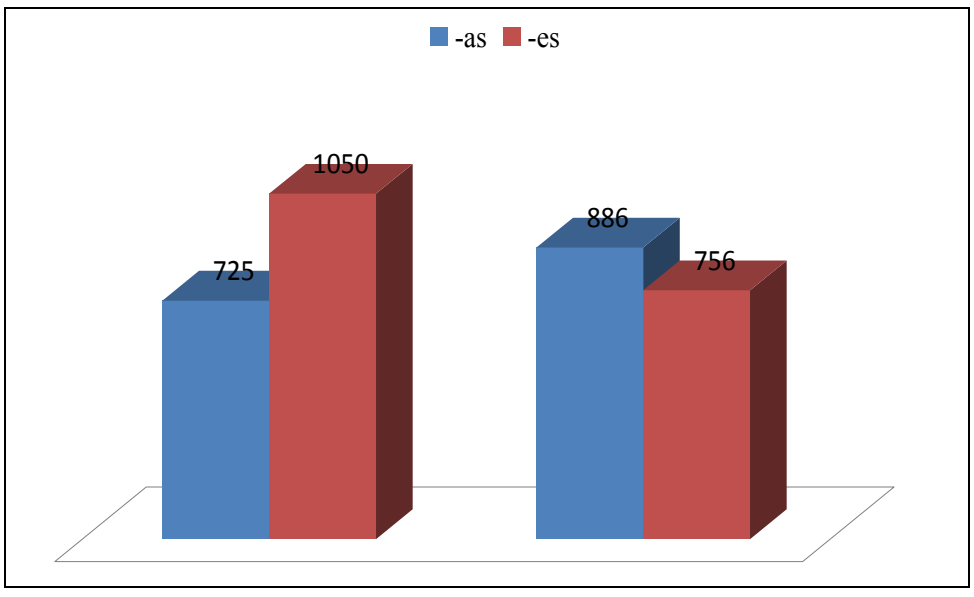
Pluralele feminine (procente)

În funcţie de variabila *nivel de studii* se obţin rezultatele aşteptate: cu cât informatorii au studiat mai mult, cu atât interferenţele asturiene se manifestă mai puţin:

Tabelul 3

Pluralele feminine (studii gimnaziale şi universitare)

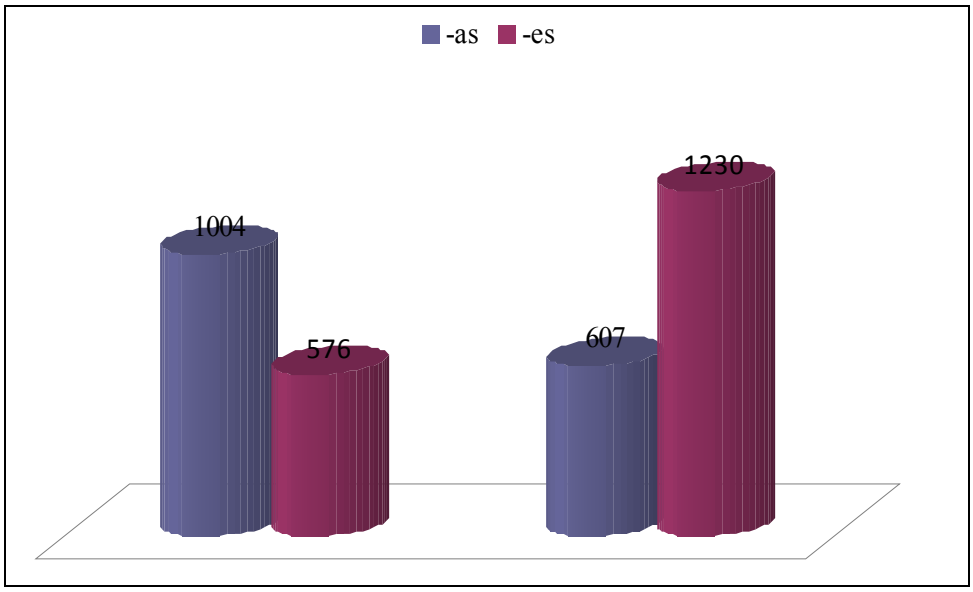

BDD-A30849 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:41 UTC)

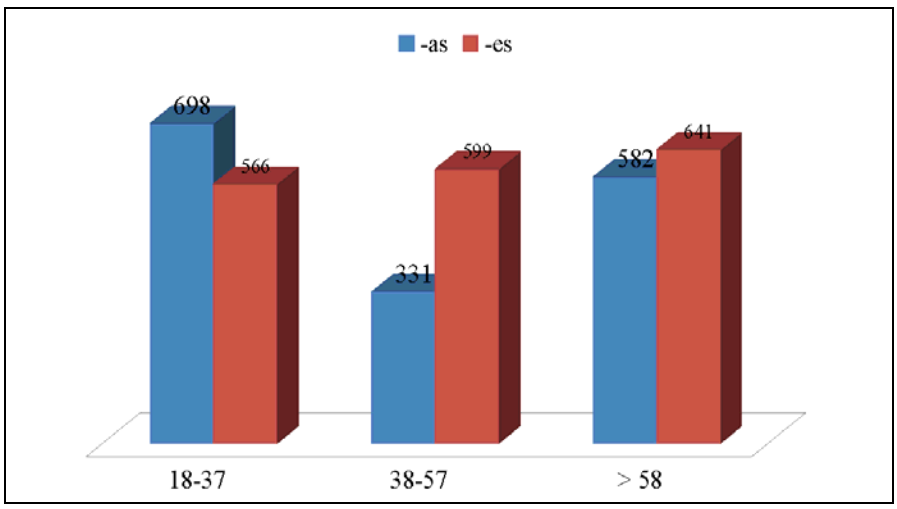
În ceea ce privește variabila *sex*, femeile[17], cum demonstrează majoritatea studiilor sociolingvistice, au grijă să folosească limba de prestigiu într-un grad mai ridicat:

Tabelul 4

Pluralele feminine (femei şi bărbați)

În cele din urmă, se observă o mai mare pondere a pluralelor feminine asturiene în cazul populației de vârsta a treia:

[17] Vezi şi Munteanu (2012).

BDD-A30849 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:41 UTC)

Totuşi, cele trei variabile nu reflectă situaţia reală: informatori cu caracteristici sociale identice pot avea rezultate diferite. De pildă, informatoarea 3 prezintă cele mai multe interferenţe asturiene în discursul său, în timp ce informatoarea 4, cu aceleaşi caracteristici sociale (femeie, studii gimnaziale, tânără) foloseşte pluralul feminin asturian doar în forme lexicalizate din spaniolă (nume de locuri (*Les Campes*) sau nume de sărbători locale (*Les Comadres*)). De aceea, spre deosebire de metodologia proiectului PRESEEA (<http://preseea.linguas.net/≥) – cel mai cunoscut proiect sociolingvistic care se ocupă cu studiul spaniolei vorbite din Spania, dar şi din ţările din America – credem că în cazul studierii spaniolei din Asturia trebuie adoptat edificiul variaţional kabatekian, precum o face Bleorţu (2018a) în teza ei de doctorat; astfel, se va acorda atenţie unor concepte precum *heading*-ul şi *stemming*-ul, în primul rând, deoarece ca vorbitori dispunem, astfel, de discursuri *plurivarietale* pe care le folosim în diferite situaţii.

6. CONCLUZII

În încercarea de a stabili câteva concluzii cu referire la studiul pluralelor feminine din spaniola vorbită din Pola de Siero (Asturia, în general), începem prin a constata că metodologia care se foloseşte în alte proiecte sociolingvistice nu este suficientă pentru o situaţie precum cea asturiană. Prin analiza unui fenomen lingvistic în funcţie de variabile sociale, pe de o parte, şi variabile stilistice, pe de alta, este configurat un cadru restrâns: vorbitorii nu sunt categorii sociale fixe, ci adoptă diferite identităţi lingvistice.

BIBLIOGRAFIE

Andrés Díaz, 1997, „Lingüística y sociolingüística en el concepto de dialecto (I y II)”, *Contextos*, XV, 29–30, p. 67–109.

Andrés Díaz, 2002, „L’asturianu mínimu urbanu. Delles hipótesis”, *Lletres Asturianes*, 81, p. 21–38.

Andrés Díaz, 2008, *L’asturianu que vien*. *Observaciones y suxerencies sobre l’asturianu normativu y el so uso*, Uviéu, Ámbitu.

Andrés Díaz, 2017, „Índiz d’asturianidá de dos testos falaos: un ensayu”, *Archivum*, 67, p. 41–88.

Appel, R., P. Muysken, 1996, *Bilingüismo y contacto de lenguas*, Ariel, Barcelona.

Auer, P., 2005, „Europe’s Sociolinguistic Unity, or: A Typology of European Dialect / Standard Constellations”, în N. Delbecque, J. van der Auwera şi D. Geeraerts (eds.), *Perspectives on Variation* (*Trends in Linguistics*; 163), Berlin, Mouton de Gruyter, p. 7–42.

Barnes, S., 2013, *Morphonological variation in urban Asturian Spanish: language contact and regional identity*, Ohio, The Ohio State University (teză de doctorat).

Bleorţu, C., 2014, „Hacia una metodología sociolingüística cognitiva. El estudio del habla de La Pola de Siero”, *Revue roumaine de linguistique*, LIX, 4, p. 335–350.

Bleorţu, C., 2015, „Necesitatea unui studiu sociolingvistic în Pola de Siero”, *Revista de filoloxía asturiana*, p. 99–123: <https://www.unioviedo.es/reunido/index.php/RFA/article/view/11100/10467>

Bleorţu, C., 2018a, *Aproximación al habla de La Pola Siero. Variación lingüística: descripción y percepción*, Universitatea din Oviedo/Universitatea din Zürich, (teză de doctorat).

BDD-A30849 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:41 UTC)

Bleorțu, C., 2018b, „Los plurales femeninos en el español hablado de La Pola Siero”, *Boletín de Letras del RIDEA,* 190-191, p. 99–105.
Bleorțu, C., 2018c, „‘The best speakers bake the best apple pies’. Atitudini lingvistice în Pola de Siero (Spania)”, *Philologica Jassyensia*, XIV, 2, p. 151–158.
Bleorțu, C., A. V. Prelipcean, 2018, „The linguistic attitudes in the North of Spain”, *Lumen*, ediția 10, Suceava, 26–29 aprilie.
Briz, A., 2010, „Lo coloquial y lo formal, el eje de la variedad lingüística”, în R. M. Castañer Martín, Lagüéns Gracia, *De moneda nunca usada: Estudios dedicados a M.ª Enguita Utrilla*. Zaragoza, Instituto Fernando El Católico, p. 125–133.
Cano Gonzáles, A. M., 1980, „Los distintos bables de la región asturiana”, în *Primera Asamblea Regional del Bable*, p. 39–66.
Cano González, A. M., 2006, „El proceso de normativización de la lengua asturiana”, în Y. Bürki, E. De Stefani (eds.), *Trascrivere la lingua. Dalla filologia all’analisi conversazionale / Transcribir la lengua. De la Filología al Análisis Conversacional*, Bern, Peter Lang, p. 163–192.
Cano González, A. M., M. V. Conde, X. Ll. García Arias, F. García González, 1976, *Gramática bable*, Madrid, Naranco.
Fernández Álvarez, F. J., 1989, „Influjo del castellano en Llue (Colunga)”, *Lletres Asturianes*, 33, p. 35–52.
Flydal, L., 1952, „Remarques sur certains rapports entre le style et l’état de langue”, *Norsk Tidsskrift for Sprogvidenskap*, XVI, p. 241–258.
Iordan, Iorgu, 1976, „Du bilinguisme dans le domaine roman”, în M. Boudreault, F. Möhren, (eds.), *Congrès international de linguistique et philologie romanes XIII. Actes*. Québec, Presses de l’ Université Laval, p. 5–18.
Kabatek, J., 2000, *Os falantes como lingüistas. Tradición, innovación e interferencias no galego actual*, Vigo, Xerais.
Kabatek, J., 2002, „Oralidad, proceso y estructura”, *Pandora Oralités*, 2, p. 37–54.
Kabatek, J., 2006, „Requisitos para ser lengua: el caso del asturiano y de otras modalidades lingüísticas de España”, în M. Castillo Lluch, J. Kabatek (eds.), *Las lenguas de España. Política lingüística, sociología del lenguaje e ideología desde la Transición hasta la actualidad*, Frankfurt am Main/Madrid, Vervuert/Iberoamérica p. 141–157.
Kabatek, J., 2015, *Tradiții discursive. Studii*, București, Editura Academiei Române, ed. și trad. C. Bleorțu, A. Turculeț, C. De Benito Moreno, M. Cuevas Alonso.
Kabatek, J., 2017, „La construcción de la historia del español a partir de los corpus: entre ‘lenguas individuales’ y ‘tradiciones discursivas’”, în M. V. Calvi, B. Hernán-Gómez Prieto, E. Landone (eds.), *El español y su dinamismo: redes, irradiaciones y confluencias*, Roma, Aispi Edizioni, p. 17–30.
Kloss, H., 1967, „‘Abstand Languages’ and ‘Ausbau Languages’”, *Anthropological Linguistics*, vol. 9, 7, p. 29–41.
Koch, P., W Oesterreicher, 2007, *Lengua hablada en la Romania: español, francés, italiano*. Gredos, Madrid, versiune spaniolă de A. López Serena.
Krashen, S., 2002, *Explorations in language acquisition and use: The Taipei lectures*, Taipei, Crane Publishing Company.
López Serena, A., 2007, *Oralidad y escrituralidad en la recreación literaria del español coloquial*, Madrid, Gredos.
Mackey, W. F., 1970, „Interference, integration and synchronic fallacy”, *Alatis* 1970, p. 195–223.
Martínez Álvarez, J., 1967, „Bable y Castellano en el Concejo de Oviedo”, *Archivum*, 17, p. 5–292.
Munteanu, Cr., 2012b, „Ancheta dialectală ca dialectică *sui generis* (sau despre un alt fel de Socrate)”, *Studii și cercetări științifice. Seria filologie*, 28, p. 25–28.
Munteanu, Cr., 2017, „Repeated Discourses and Discourse Traditions. Some Remarks on Charles F. Hockett’s Contribution”, în S. M. Ardeleanu, C.-I. Prodan, C. Bleorțu, *In honorem doctor honoris causa Johannes Kabatek*, *Anadiss*, hors-série, p. 49–60.
Sala, M., 1998, *Lenguas en contacto*. Madrid, Gredos.
Viejo Fernández, J., 2004, *La formación histórica de la lengua asturiana*, Uviéu, Trabe.

BDD-A30849 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:41 UTC)

THE WRITTEN AND ORAL LANGUAGE: THE PLURAL FEMININE PLURALS FROM ASTURIAS AND THE KABATEKIAN VARIATIONAL EDIFICE

Abstract

This paper presents a sociolinguistic study of the feminine plurals in spoken Spanish from Pola de Siero, a town in which Bleorţu did field work during 2014 for her Ph.D dissertation. Pola de Siero is located in the north of Spain and it is an attractive place for rural people who come to live here. Because of this fact, there is a negotiation between the rural and urban linguistic identity, which is also reflected in our study.

In order to carry out this investigation we used 24 informants, that were selected taking into consideration three social variables (*sex*, *level of studies* and *age*). This way we could see that our subjects are not social fixed categories; there is a sort of linguistic shift occurring with these persons that adopt diverse linguistic identities.

BDD-A30849 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.11 (2026-11-19 23:01:41 UTC)